

Mezei Péter*

A DIGITÁLIS JOGKIMERÜLÉS HATÁRAI AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN – II. RÉSZ

3. Szükség van-e digitális jogkimerülésre?

Az eddigiekben amellet érveltünk, hogy az Európai Unió Bírósága (EUB) *UsedSoft*-döntése végső soron *contra legem* tartalommal bír annak ellenére is, hogy számos figyelemre és elismerésre méltó elem található benne. Ugyancsak említést nyert, hogy a *ReDigi*-ítélet a szolgáltató közvetett felelősségét illetően téves alapokon nyugszik, ami módosítást tesz szükségessé a fellebbviteli bíróság részéről. A német e-könyv- és hangoskönyv-ítélet helyesen alkalmazta a nemzetközi és uniós szerzői jogi háttérrel rendelkező jogkimerüléssel kapcsolatos *status quó*t, mégis túlzottan konzervatívnak tűnhet azok számára, akik nyitottak a digitális továbbértékesítés iránt.

A tanulmány utolsó fejezete ezért azt a kérdést járja körbe, hogy vajon valóban a *status quo* fenntartása-e a helyes válasz a digitális viszonteladások által támasztott gazdasági, jogi és társadalmi kihívásokra? Valóban ördögtől való gondolat a digitális jogkimerülés tételének a bevezetése? Helyes-e úgy fogalmaznunk – mint azt Ruffler teszi –, hogy „a közösségi jogon belül is egy rendelkezés szó szerinti értelmezése csupán az egyik, bár nem jelentéktelen módja az értelmezésnek”?¹⁸⁸ Az alábbiakban összegyűjtjük a legfontosabb pró és kontra érveket e vonatkozásban.

3.1. Csak egy felhajtásról van szó?

Az első kérdés, amelyre választ kell találnunk, hogy vajon a digitális jogkimerülés valóban aktuális problémakör-e, vagy csupán olyan felhajtás („*hype*”), amely leginkább néhány társaságnak, semmint a társadalom többségének az érdekeit szolgálja?

Elsőként érdemes emlékeztetni arra, hogy a jogkimerülés eredendően a személyes tulajdon és a szerzői jogok közötti egyensúly biztosítását célozta. A digitális technológiák elterjedése óta a tulajdon koncepciója jelentős változásokon ment keresztül, amely folyamat során az immateriális javak feletti tulajdon számos országban is realitássá vált. Ezzel együtt az országok többségében egyetértés mutatkozik a tekintetben, hogy az immateriális javak,

* Dr. Mezei Péter PhD, az SZTE ÁJTK Összehasonlító Jogi Intézet intézetvezető-helyettes docense, az SZTE ÁJTK stratégiai dékánhelyettese, a University of Turku (Finnország) címzetes egyetemi docense, a Szerzői Jogi Szakértő Testület tagja.

¹⁸⁸ Friedrich Ruffler: Is trading in used software an infringement of copyright? The perspective of European law. *European Intellectual Property Review*, 33. évf. 6. sz., 2011, p. 378.

ha nem is tulajdon „tárgyai”, ám „eladhatók”. Ebből logikusan ered az igény, hogy a digitális fájlok sorsáról, amelyek jogvédett tartalmat hordoznak, jogszerű vásárlóik dönthessenek. A „digitális korban” nem ördögtől való elvárás annak tisztázása, hogy a digitális tartalmak tulajdoni jogosultságok nélkül történő értékesítése mennyiben elfogadható.

Ez az igény ugyanakkor nemcsak a természetes személy felhasználók szemszögéből tűnik indokoltnak, hanem olyan, kulturális feladatokat ellátó szervezetek irányából nézve is, mint a nyilvános könyvtárak és más archívumok. Az utóbbiak általános feladata, hogy a társadalom tagjai körében terjesszék a tudást és az információkat.¹⁸⁹ Digitális jogkimerülés hiányában ezek az intézmények elveszítik a lehetőséget arra, hogy kivegyék a részüket a „digitális használpiac” nyújtotta előnyökből,¹⁹⁰ következésképp kiugróan magas összegeket költenek kulturális javak nem átruházható, digitális műpéldányaira (például licencbe adott e-könyvekre).¹⁹¹ A könyvtárak egyre inkább elveszthetik azt a lehetőséget, hogy kielégítsék a „digitális bennszülöttek” igényeit, ami hosszabb távon létezésük megkérdőjelezését is felvetheti.¹⁹²

Természetesen nem mindenki látja indokoltnak a digitális jogkimerülés bevezetését a könyvtárak támogatása érdekében. Ők úgy vélik ugyanis, hogy ez a jogelv a gyakorlatban nem a végcél, hanem csupán eszköz lenne más tevékenységek, így különösen az e-haszonkölcsönzés megvalósítása érdekében. Ahogy Chiarizio jelezte: „habár az e-haszonkölcsönzés technikailag lehetséges, számtalan adminisztratív problémát vetne fel e tevékenység. Így például a könyvtári tagok elkerülhetetlenül ‘elvesztenének’ kikölcsönzött digitális példányokat (például azok törlése vagy hardverhiba stb. okán), és ilyenkor a könyvtár kénytelen lenne egy új példányt vásárolni. A könyvtáraknak ugyancsak nehéz dolguk volna elmagyarázni tagságuknak, hogy a kikölcsönzött példányokat azok visszajuttatásakor töröljék le. Az adminisztratív kihívások mellett a kiadók is észlelni fogják, hogy az e-könyvek fizikai állagromlása hiányában a könyvtárak felé kevesebb példányt fognak értékesíteni. Az e-könyvek ára ezért emelkedni fog, hogy kiegyenlítse a pótpéldányok vásárlásának csökkenéséből fakadó

¹⁸⁹ Vö.: Péter Mezei: The painter, the one horn cow and ole Hank Wilson’s back lot – The future of library digitization in the European Union and Hungary (<http://ssrn.com/abstract=2388036>) (kézirat).

¹⁹⁰ Az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatala már 2001-es jelentésében jelezte, hogy a jogkimerülés tételének a digitális környezetben való alkalmazása „különösen akut [probléma] a könyvtárak működésére gyakorolt potenciális hatások szempontjából”. Lásd: DMCA Section 104 Report – A Report of the Register of Copyrights Pursuant to §104 of the Digital Millennium Copyright Act, August 2001, p. 96–97 (<http://www.copyright.gov/reports/studies/dmca/sec-104-report-vol-1.pdf>).

¹⁹¹ A jelen tanulmány nem amellett érvel, hogy az e-haszonkölcsönzést jogdíjmentes, szabad felhasználás-ként kellene bevezetni. Ellentétben az Egyesült Államok szerzői jogával, amely a közkönyvtárak számára lehetővé teszi a jogdíjmentes haszonkölcsönzést, az Európai Unió egy sokkal kiegyensúlyozottabb rendszert épített ki, amely alapján a tagállamok biztosíthatják a kizárólagos haszonkölcsönzési jogot, ám korlátozhatják is annak érvényesülését, „amennyiben legalább a szerzők e haszonkölcsönzés ellenében díjazásban részesülnek”. Vö.: Az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról (kodifikált változat), 6. cikk (1) bekezdés.

¹⁹² Victor F. Calaba: Quibbles ‘n Bits: making a Digital First Sale Doctrine Feasible. Michigan Telecommunications and Technology Law Review, 2002, p. 15–18., 23–25.

kiesést”.¹⁹³ Ugyanakkor Chiarizio arra is felhívta a figyelmet, hogy az Egyesült Államokban több kiadó, például az *OverDrive*, a *3M* vagy a *Baker & Taylor* működtet olyan e-haszonkölcsönzési rendszereket, amelyek alapján a velük szerződő könyvtárak kölcsönözhetik a digitális műpéldányokat, amennyiben a kiadóval kötött szerződés feltételeit teljesítik.¹⁹⁴

Tovább haladva, egy másik kérdést is meg kell vizsgálnunk. Szakértők rendre arra figyelmeztetnek, hogy a felhasználási szerződések – mint szolgáltatások – rövidesen háttérbe tolhatják az adásvételi szerződéseket. Ez különösen igaz a művek és egyéb teljesítmények online környezetben történő használatára.¹⁹⁵ Az *Oracle UsedSoft*-ügyben említett gyakorlattal ellentétben a licenbe adók hagyományosan határozott időre biztosítanak hozzáférést a tartalmakhoz, amelyek vonatkozásában az EUB *UsedSoft*-döntése mellőzhető. Kiváló példaként hozhatók erre az olyan, havi előfizetésen alapuló modellek, mint a *Netflix* audiovizuális tartalmak, a *Pandora*, a *Spotify* és az *Apple Music* hangfelvételek, illetve az *Amazon Kindle Unlimited* e-könyvek piacán nyújtott szolgáltatása.¹⁹⁶ Hasonlóképp a tény, hogy a szolgáltatók egyre nagyobb számban közvetlenül a „felhőből” biztosítják szolgáltatásukat, könnyen pontot tehet e „felhajtásra”. Mivel a tartalmakhoz való hozzáférés a felhőn keresztül mindig ideiglenes, illetve rendszeres díjazás ellenében lehetséges, ahol a végfelhasználónak nem áll a rendelkezésére tartós másolat, ezek a megoldások probléma nélkül szolgáltatásnak nyilváníthatók.¹⁹⁷ A szerzői jog szabályai alapján ezek keretében a tartalmak további-

¹⁹³ „While this form of digital lending is technically possible, it raises plenty of administrative problems. For example, patrons will inevitably ‘lose’ the digital copy on loan (through deletion, hardware failure, etc.), and libraries may then be required to buy a replacement copy. Libraries will also have a very difficult time policing patrons to be sure that all patron copies are deleted upon return. Besides administrative quandaries, publishers will notice that lack of wear and tear on digital books is resulting in decreased sales to libraries. Prices of e-books will have to increase in order to compensate for the decrease in replacement purchasing”. Lásd: *Matthew Chiarizio: An American Tragedy: E-books, Licences, and the End of Public Lending Libraries*. *Vanderbilt Law Review*, 2013. 2. sz., p. 633.

¹⁹⁴ *Chiarizio*: i. m. (193), p. 640–644.

¹⁹⁵ *Alexander Göbel*: The principle of exhaustion and the resale of downloaded software – the *UsedSoft v. Oracle* case [*UsedSoft GmbH v. Oracle International Corporation*, ECJ (Grand Chamber), Judgment of 3 July 2012, C-128/11]. *European Law Reporter*, 2012. 9. sz., p. 232; *Fiona Maclean*: European Union (CJEU) has delivered its long-awaited decision in *UsedSoft v. Oracle International Corp.* *Computer and Telecommunications Law Review*, 2013. 1. sz., p. 2; *Erik Verbraeken*: The Exhaustion Theory is not yet Exhausted. *Les Nouvelles*, March 2013, p. 8–11; *Christopher Stothers*: When is Copyright Exhausted by a Software Licence? *UsedSoft v. Oracle*. *European Intellectual Property Review*, 2012. 11. sz., p. 790–791; *Henry Sprott Long III*: Reconsidering the “Balance” of the “Digital First Sale” Debate: Re-examining the Case for a Statutory Digital First Sale Doctrine to Facilitate Second-hand Digital Media Markets. *Alabama Law Review*, 2008, p. 1191–1192; *Damien Riehl, Jumi Kassim*: Is “Buying” Digital Content Just “Renting” for Life? Contemplating a Digital First-Sale Doctrine. *William Mitchell Law Review*, 2014, p. 807–812.

¹⁹⁶ *Alexandra Alter*: Amazon Unveils E-Book Subscription Service, With Some Notable Absences. *The New York Times*, July 18, 2014 (<http://www.nytimes.com/2014/07/19/business/media/amazon-introduces-kindle-subscription-service.html>).

¹⁹⁷ *Thomas Vinje, Vanessa Marsland, Anette Gärtner*: Software Licensing after *Oracle v. UsedSoft* – Implications of *Oracle v. UsedSoft* (C-128/11) for European Copyright Law, *Computer Law Review International*, 13. évf. 4. sz., 2012. augusztus, p. 100; *Yin Harn Lee*: *UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp.* (Case C-128/11) – Sales of „Used” Software and the Principle of Exhaustion. *IIC*, 2012. 7. sz., p. 852; *Maclean*: i. m. (195), p. 2.

tása inkább nyilvánossághoz közvetítésnek, semmint terjesztésnek minősül. Verbraecken találoan a különböző szolgáltatások felhőbe költöztetését „a jogkimerülés megkerülésének” („*exhaustion evasion*”) nevezte.¹⁹⁸

Persze az, hogy a jogvédett tartalmakhoz való hozzáférés terén egyre inkább az előfizetési modellek válnak dominánssá, nem jelenti azt is, hogy a felhasználók elveszítenék – kulturálisan és történelmileg is erős – tulajdonosi igényeiket a jogvédett művek tartós példányai felett. Sőt, mivel az előfizetési modellek 2014-ban sem bizonyították, hogy rentábilisak lennének,¹⁹⁹ bizonytalanok tűnik, hogy közép- és/vagy hosszú távon talpon tudnak-e majd maradni.

Érdekes egy további aspektust szemügyre venni. Bátran kijelenthető, hogy a jogkimerülés dogmatikai tartalma messze kiforratlan még a digitális korban is. A legjobban ezt az EUB esetjogából hozható három friss példával lehet szemléltetni.

Az EUB a *Svensson*-ügyben – majd utóbb az azt végzés²⁰⁰ formájában megerősítő *BestWater*-ügyben²⁰¹ – gyakorlatilag új uniós jogot alkotott. A két ügy rációja szerint ugyanis az *Infosoc-irányelv* 3. cikk (3) bekezdése szerinti nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel joga kimerül, amennyiben a végfelhasználó által belinkelt vagy beágyazott forrást tartalom a felhasználást megelőzően is hozzáférhető volt a nyilvánosság számára.²⁰² Ahogy arra a *Svensson*-ügyben az EUB közvetlenül is utalt: „az eredeti közvetítésben megcélzott közönség ugyanis az érintett internetes oldal lehetséges látogatóinak összessége volt, lévén, hogy az e honlapon szereplő művekhez való hozzáférést semmilyen intézkedés nem korlátozta, tehát azokhoz minden internethasználó szabadon hozzáférhetett. E feltételek mellett meg kell állapítani, hogy *ha egy olyan másik internetes oldal valamennyi használója, amely oldal a szóban forgó műveket egy kattintható link révén közzétette, közvetlenül hozzáférhetett*

¹⁹⁸ *Verbraecken*: i. m. (195), p. 8–9.

¹⁹⁹ *Joshua Brustein*: Spotify Hits 10 Million Paid Users. Now Can It Make Money? Bloomberg Businessweek, May 21, 2014 (<http://www.businessweek.com/articles/2014-05-21/why-spotify-and-the-streaming-music-industry-cant-make-money>).

²⁰⁰ Végzést az EUB eljárási szabályzata értelmében akkor adhat ki a fórum, „ha a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdés azonos egy olyan kérdéssel, amelyről a Bíróság már határozatot hozott, vagy az ilyen kérdésre a válasz egyértelműen levezethető az ítélkezési gyakorlatból, vagy ha az előzetes döntéshozatalra elé terjesztett kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen ésszerű kétségnek”. Lásd: A Bíróság 2013. június 18-án (HL L 173., 2013.6.26., 65. o.) módosított, 2012. szeptember 25-i eljárási szabályzata (HL L 265., 2012.9.29.), 99. cikk.

²⁰¹ *BestWater International GmbH kontra Michael Mebes and Stefan Potsch*, C-348/13. sz. ügy, ECLI:EU:C:2014:2315.

²⁰² Hasonló következtetésre jutott Spedicato is: „the background economic assumption forming the basis of the principle of exhaustion is that a right holder who sells a copy of a work receives a remuneration consistent with the specific subject matter of intellectual property protection. Therefore, enabling a right holder to control the further circulation of that copy would go beyond the scope of the exclusive rights (and in particular beyond the scope of the right to distribute the work)”. Lásd: *Giorgio Spedicato*: Online Exhaustion and the Boundaries of Interpretation. In: *Roberto Caso, Federica Giovanella* (eds.): *Balancing Copyright Law in the Digital Age – Comparative Perspectives*. Springer Verlag, Berlin – Heidelberg, 2015, p. 52–54.

e művekhez azon a weboldalon, ahol azokat eredetileg közzétették a másik internetes oldal működtetőjének beavatkozása nélkül, az utóbbi által működtetett weboldal felhasználóit az eredeti közvetítés lehetséges címzettjeinek és ekképpen a szerzői jog jogosultjai által az eredeti közvetítés engedélyezésekor figyelembe vett nyilvánosság részét képezőnek kell tekinteni. Ennél fogva új nyilvánosság hiányában a szerzői jog jogosultjainak engedélye nem szükséges az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nyilvánossághoz közvetítés esetében. E megállapítást nem kérdőjelezi meg az, ha a kérdést előterjesztő bíróságnak azt kell megállapítania – ami a Bíróság előtti iratokból nem derül ki –, hogy amikor az internethasználók a szóban forgó linkre kattintanak, a mű azt a benyomást keltve jelenik meg, hogy a linket tartalmazó oldalon található, míg valójában egy másik internetes oldalról származik. Ugyanis e kiegészítő körülmény semmiben sem módosítja azon megállapítást, amely szerint egy weboldalon olyan kattintható link szolgáltatása, amely egy másik weboldalon közzétett és szabadon hozzáférhető védett műre mutat, azzal jár, hogy az előbbi weboldal felhasználói számára hozzáférhetővé tette az említett művet, és ekképpen nyilvánossághoz közvetítésnek minősül. Azonban mivel nincs új nyilvánosság, a szerzői jog jogosultjainak engedélye mindenestre nem szükséges az ilyen nyilvánossághoz közvetítéshez.”²⁰³

A fentieket utóbb a *BestWater*-ügyben, a beágyazás technológiájával összefüggésben is megerősítette az EUB annak ellenére, hogy a két jogeset tényállása eltérést mutatott legalább egy szempontból. A *Svensson*-üggyel szemben ugyanis, ahol az online folyóiratcikkek a szerzői jogosult tette elérhetővé az interneten, a *BestWater*-ügyben vita tárgyává tett forrásvideót ismeretlen személy a szerzői jogosult előzetes engedélye nélkül töltötte fel a *YouTube*-ra. Ez a ténybeli különbség materiálisnak tekinthető, amely – legalábbis a common law-országok körében – alapot adhat a jogesetek egymástól való megkülönböztetésére („*distinguishing*”).²⁰⁴ Az, hogy az EUB figyelmen kívül hagyta ezt az eltérést,²⁰⁵ megkérdőjelezhető gyakorlathoz vezetett.

Az *Art & Allposters*-ügy ugyancsak igazolja, hogy a jogkimerülés alkalmazása a 21. században sem magától értetődő. Itt az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező holland Hoge Raad abban a vonatkozásban fordult tanácsért az EUB-hez, hogy festmények vásznon történő újrayomtatása ellentétben áll-e a holland és az uniós joggal. A jogeset tényállása szerint az *Art & Allposters International BV* híres festményekről papíralapú posztereket vásárolt, amelyeket a felhasználó engedélyével és a részére történő jogdíjak megfizetésével

²⁰³ C-466/12. sz. ügy, ECLI:EU:C:2014:76., 26–30. pont. (Kiemelés a tanulmány szerzőjétől.)

²⁰⁴ Megkülönböztetés („*distinguishing*”) alatt a következőket kell érteni: „[a]mennyiben két eset között 'materiális' ténybeli különbség van, akkor a bíróságot nem köti a korábbi döntés ratio-ja. Az ügyvédek ügyfeleik érdekének megfelelően vagy arról próbálják meggyőzni a bíróságot, hogy a perben idézett ügyszöveg képest ténybeli eltérés van, vagy ennek ellenkezőjéről. A végső szó természetesen a bíróságé, mely egy érdekes megkülönböztetés alkalmazásával új ratio-t alkotva adhat lökést valamely jogintézmény fejlődésének”. *Badó Attila*: Az angol jog vázlatja. In: *Badó Attila, Bencze Mátyás, Bóka János, Mezei Péter* (szerk.): A jogrendszerek világa. Pro Talenti Universitatis Alapítvány, 2013, p. 38.

²⁰⁵ Az EUB kifejezetten utalt erre a körülményre, és mégis – épp ennek ellenére – figyelmen kívül hagyta azt a végzés elfogadásakor. Vö.: C-348/13. sz. ügy, i. m. (201), 4. pont.

állítottak elő. Az alperes az ügyfelei számára lehetővé tette ugyanakkor, hogy a poszterekről vászonra készített másolatokat rendeljenek. A felperes – a kompetens holland közös jogkezelő szervezet (*Stichting Pictoright*) – valamennyi eladott műpéldány után jogdíj megfizetését követelte azon az alapon, hogy az eredeti, papíralapú példányokat vászonformátumra „adaptálták”, vagyis átdolgozták. Az alperes védekezésében előadta, hogy a terjesztés joga kimerült, amikor az eredeti, papíralapú posztereket piacra vitték, és ebből kifolyólag az *Art & Allposters* jogosult azokat többszörözni is, függetlenül az új példányok formátumától.²⁰⁶

Az EUB elutasította mind a felperes, mind az alperes érvét. A felperes átdolgozással kapcsolatos érve parttalan: a festmény vásznon történő többszörözése világosan mellőzi az átdolgozás előfeltételét jelentő új, egyéni, eredeti mű létrehozását.²⁰⁷ Az alperes érvei sem meggyőzőek. Függetlenül ugyanis attól, hogy az *Art & Allposters* jogszerűen vásárolta meg a papíralapú forráspéldányokat, ezzel még nem szerzett engedélyt e műpéldányok további többszörözésére.²⁰⁸ Az *Infosoc-irányelv* szövege, a nemzetközi szerzői jogi háttérnormák és az EUB joggyakorlata alapján a bírák helyesen úgy találták, hogy „az uniós jogalkotó az ‘anyagi hordozó’ és az ‘adott műpéldány’ kifejezés használatával biztosítani kívánta a szerzők számára a szellemi alkotásukat megjelenítő valamennyi tárgy Unióban történő forgalomba hozatalának ellenőrzését”.²⁰⁹ Következésképp a cég által készített minden további másolat hasznosítása az eredeti – vásárlásból fakadó – tulajdonosi jogokon kívül esik.

Az utolsó eldöntendő kérdés az maradt, hogy a „vászonra történő átvitel” milyen hatást gyakorol a jogkimerülés alkalmazhatóságára. E ponton az EUB a francia kormány érvelését citálva rögzíti, hogy az új reprodukcióként, vagyis többszörözésként értékelhető, amelyhez azonban a szerzői jogosult engedélye volna szükséges. Az EUB szerint: „az a körülmény ugyanis, hogy a festékanyag az átviteli eljárás során megmarad, nem érinti azt a megállapítást, hogy a kép anyagi hordozója megváltozott. Annak van jelentősége, hogy átfogóan értékelve a módosított tárgy, önmagában és anyagi értelemben véve, az a tárgy-e, amelyet a jogosult hozzájárulásával hoztak forgalomba. Úgy tűnik, hogy az alapügyben nem ez az eset áll fenn”.²¹⁰ Végző soron tehát mivel a másolatokat nem a jogosult, illetve nem az ő engedélyével más személy helyezte forgalomba, ezért a jogkimerülés sem alkalmazható rájuk.²¹¹ Az a tény, hogy a peres felek egyike sem ezen a szemüvegen keresztül vizsgálta a feltételezett jogsértést, világosan igazolja, hogy a jogkimerülés tétele az EUB részletes gyakorlata²¹² ellenére sem tekinthető kiforrottnak az Európai Unió jogában.

²⁰⁶ Art & Allposters International BV kontra Stichting Pictoright, C-419/13. sz. ügy, ECLI:EU:C:2015:27, 14–21. pont.

²⁰⁷ Uo., 24–28. pont.

²⁰⁸ Uo., 29–40. pont.

²⁰⁹ Uo., 37. pont.

²¹⁰ Uo., 45. pont.

²¹¹ Uo., 41–48. pont. A jogesetről és annak lehetséges következményeiről lásd: *Eleonora Rosati*: Online copyright exhaustion in a post-Allposters world (<http://ssrn.com/abstract=2613608>) (kézirat), p. 5–18.

²¹² *Mezei Péter*: A jogkimerülés intézményének a kialakulása és fejlődése az Európai Unió szerzői jogában. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 10. (120.) évf. 4. sz., 2015, p. 38–80.

Épp ezért valamennyi fenti érvt egybevetve a jelen tanulmány arra az álláspontra helyezkedik, hogy *a digitális jogkimerülés vizsgálata nem hype*. Társadalmi és gazdasági szempontból is fajsúlyos kérdésekre reflektál. Ebből pedig az következik, hogy e műpéldányok továbbértékesítését – következésképp a jogkimerülés határainak a szélesítését – indokolt alaposabban körbejárni.

3.2. Tradicionális pozitívizmus: zsákutca?

Ahogy arra a tanulmány a korábbiakban már utalt, a digitális jogkimerülés elfogadhatóságának egyértelmű jogi korlátját a WCT 6. cikkéhez csatolt közös nyilatkozat tartalmazza. Egy fontos kérdésre azonban az 1. és 2. részben elemzett joggyakorlat nem adott részletes választ. A közös nyilatkozat tartalmát ugyanis az *Infosoc-irányelv* részben eltérő formában és tartalommal implementálta, és egy teljesen új fogalmi elemmel egészítette ki a jogkimerülés tételét. Ez az elem a *szolgáltatás kontra dolog dichotómiájával* állítható párhuzamba.

Gaubiac az évezredfordulót követően éles szemmel jelezte, hogy a műhordozók szerepvesztése, egyúttal az internetes felhasználások előretörése annak a kérdésnek az eldöntését teszi szükségessé, hogy az interneten keresztül továbbított tartalmakat dolgoknak, vagy az egész tevékenységet szolgáltatásnak tekintjük. A válasz a jogkimerülés sorsát is érdemben eldöntheti.²¹³

A Gaubiac által feltett kérdésre számtalan nemzetközi és regionális dokumentum próbál megnyugtató választ adni. A WCT említett közös nyilatkozata „csupán” annyit mond, hogy a műpéldányok csak annyiban lehetnek tárgyai a terjesztésnek (és következésképp a jogkimerülésnek), amennyiben tárgyi formában lehet forgalomba hozni őket. Az *Infosoc-irányelv* (28)–(29) preambulumbekzdése kifejezetten kizárja a jogkimerülés alkalmazási köréből a nem anyagi hordozón rögzített másolatokat, szolgáltatásokat (különösen az online szolgáltatásokat), illetve a „műveknek és más védelem alatt álló teljesítményeknek a szolgáltatás igénybevevői által a jogosult engedélyével készített többszörözött anyagi műpéldányait” is. Az *Infosoc-irányelv* iménti rendelkezései az *adatbázis-irányelvből* eredeztethetők. Az utóbbi szerint „a terjesztési jog kimerülésének kérdése a szolgáltatásnyújtás körébe tartozó on-line adatbázisok esetében nem merül fel; mivel ez az adatbázis olyan anyagi műpéldányára is vonatkozik, amelyet az érintett szolgáltatás igénybevevője a jogosult hozzájárulásával ké-

²¹³ „[T]he dematerialization of works now taking place involves only the mode of public communication. But this dematerialization has the effect of transferring a mode of communication by material media to a mode of communication by means of computer storage. This leads to some doubt as to whether such a communication can be properly described as a good or service. The applicable system governing the exhaustion of rights will depend on how the medium of communication of the work is classed. If the dematerialized transmission is classed as reproduction in the various computer memories, the question arises of the survival of exhaustion, whereas if this phenomenon is classed as a communication taking the form of an online service provision, it shall not involve exhaustion in accordance with the generally recognized solutions.” Lásd: Yves Gaubiac: The exhaustion of rights in the analogue and digital environment. Copyright Bulletin, 36. évf. 4. sz., 2002, p. 10.

szít; mivel a CD-ROM-tól, illetve a CD-I-től eltérően – ahol a szellemi tulajdon egy anyagi hordozóban, mégpedig áruban ölt testet – valójában minden on-line szolgáltatás olyan cselekményt valósít meg, amely – amennyiben a szerzői jog így rendelkezik – engedélyköteles.²¹⁴ Hasonlóképp szolgáltatásként kategorizálja az *Elker-irányelv* a dolgok online értékesítését.²¹⁵

Az EU általános forgalmi adóval kapcsolatos szabályozása ugyancsak alátámasztja a fentieket. A *HÉA-irányelv* a szolgáltatásnyújtást a következők szerint határozza meg: „minden olyan tevékenység, amely nem minősül termékértékesítésnek”,²¹⁶ miközben termékértékesítés „a birtokba vehető dolog átengedése, amely tulajdonosként való rendelkezésre jogosít fel”.²¹⁷ E fogalmi keretekre építkezve az EUB rögzítette, hogy „amennyiben az elektronikus könyv nem minősíthető birtokba vehető dolognak, az elektronikus könyvek értékesítése ez utóbbi rendelkezés értelmében nem tekinthető ‘termékértékesítésnek’”.²¹⁸ A *HÉA-irányelv* végrehajtási rendelete szerint továbbá a „2006/112/EK irányelvben meghatározott, elektronikus úton nyújtott szolgáltatások magukban foglalják az interneten vagy más elektronikus hálózaton keresztül nyújtott szolgáltatásokat, amelyek jellegüknél fogva jelentős mértékben automatizáltak, minimális emberi közreműködést igényelnek, és amelyek nyújtására információs technológia hiányában nincs lehetőség”.²¹⁹ Az EUB az imént említett eljárásban pedig úgy találta, hogy „az elektronikus könyvek értékesítése megfelel ennek a meghatározásnak”.²²⁰

Ehhez kapcsolódóan az *Art & Allposters*-ítélet idézett eleme²²¹ ismételt figyelmet érdemel. Tekintsünk el egy pillanatra a *UsedSoft*-ügytől, ahol nem maguk a szoftverek kerültek vizonteladásra, hanem az azok működtetéséhez szükséges licenckulcsok. Ugyanakkor vegyük figyelembe, hogy a *ReDigi*- és a *Tom Kabinet*-esetben ténylegesen „használt” hangfelvételek és e-könyvek értékesítéséről volt szó. Ha kiemeljük az EUB *Art & Allposters*-ügyben vázolt véleményéből azt a tagmondatot, hogy „önmagában és anyagi értelemben véve az a

²¹⁴ Adatbázis-irányelv (33) preambulumbekkezdés. A (43) preambulumbekkezdés ugyancsak megerősíti ezt az irányvonalat, amikor kiemeli, hogy „on-line közvetítés esetén az újrahasonosítás megtiltásának joga nem merül ki sem az adatbázis tekintetében, sem az adatbázis olyan dologi példányára vagy annak egy részére vonatkozóan, amit a közvetítés címzettje a jogosult hozzájárulásával készít”.

²¹⁵ „Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások a számítógépes hálózatokon keresztül végzett gazdasági tevékenységek széles skáláját ölelik fel; ezek a tevékenységek különösen áruk on-line eladását foglalhatják magukban ...”. Lásd: Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól, (18) preambulumbekkezdés.

²¹⁶ A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről, 24. cikk (1) bekezdés. (A továbbiakban: HÉA-irányelv.)

²¹⁷ Uo., 14. cikk (1) bekezdés.

²¹⁸ Európai Bizottság kontra Francia Köztársaság, C-479/13. sz. ügy, ECLI:EU:C:2015:141, 35. pont.

²¹⁹ A Tanács 282/2011/EU végrehajtási rendelete (2011. március 15.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelv végrehajtási intézkedéseinek megállapításáról (átdolgozás), 7. cikk (1) bekezdés.

²²⁰ C-479/13. sz. ügy, i. m. (218), 36. pont.

²²¹ C-419/13. sz. ügy, i. m. (206), 45. pont.

tárgy-e, amelyet a jogosult hozzájárulásával hoztak forgalomba”, akkor – valamennyi imént említett jogforrással és ítélettel összhangban – ugyancsak azt valószínűsíthetjük, hogy az e-könyvek vagy hangfelvételek továbbértékesítése nem részesül az uniós jogkimerülés védelmében.

Egyes jogirodalmi források is arra az álláspontra helyezkednek, hogy az anyagi, illetve nem anyagi hordozón értékesített tartalmak, valamint a szolgáltatások (ideértve az online szolgáltatásokat is) elkülönítése a jogkimerülés szempontjából indokolt. Espantaleon szerint ezt egyrészt e kategóriák közötti fizikai különbségek, a dolgok és szolgáltatások – mind térben, mind időben – eltérő céljai, továbbá a velük kapcsolatos eltérő nyelvi körülmények, árazások és technológiai akadályok magyarázzák.²²²

Ismerünk ugyanakkor számos fontos ellenvéleményt is. Bot főtanácsnok például a *UsedSoft*-ügyben közzétett indítványában komoly kritikával illette az *Infosoc-irányelv* megszövegezését amikor jelezte, hogy „a 2001/29 irányelv (29) preambulumbekzdése szintén nem egyértelmű. Noha úgy tűnik, hogy az szembeállítja egymással az áruk eladását, amelyre vonatkozik a jogkimerülés szabálya, a szolgáltatásnyújtással, amelyre ez a szabály nem alkalmazható, azonban az online szolgáltatásnyújtásnak az uniós jogban meghatározott fogalma kiterjed az áruk online eladására. Így például ha ragaszkodnánk e preambulumbekzdés szövegének szavaihoz, a jogkimerülési szabály nem volna alkalmazható a számítógépi program példányát tartalmazó CD-ROM online vásárlására. Márpedig e szabály alkalmazása szempontjából nincs jelentősége az aszerint történő megkülönböztetésnek, hogy az eladás valamely távoli helyről történt-e, vagy sem”²²³

Wiebe szerint a probléma eredője az, hogy a jogkimerülésnek, illetve a dolgok és szolgáltatások elkülönítésének teljesen más a célja.²²⁴ Végső soron a dolgokkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos előírások téves hangsúllyal kerültek elhelyezésre az uniós szerzői jog előírásai között. Míg ugyanis a *WCT* az online csatornákon keresztül értékesített tartalmakat csupán arra tekintettel zárta ki a jogkimerülés hatóköréből, hogy ezek esetében az eladó nem bocsát a vevő rendelkezésére fizikai másolatot, addig az EU jogalkotói a jogkimerülés érvényesülését indokolatlanul megbonyolították az áruk és a szolgáltatások elkülönítésével. Az Európai Bizottság 1995-ben például úgy fogalmazott: „az, hogy a terjesztés joga a jogosult vagy az ő engedélyével más személy valamely felhasználási magatartása folytán kimerülhet-e, attól függ, hogy a védett művet vagy kapcsolódó teljesítményt milyen formában hasznosították.

²²² *Jaime Espantaleon*: Exhaustion light in European television. *European Intellectual Property Review*, 32. évf. 1. sz., 2010, p. 34–35.

²²³ Főtanácsnoki indítvány, Axel W. Bierbach, a *UsedSoft GmbH* felszámolója kontra *Oracle International Corp.*, C-128/11. sz. ügy, ECLI:EU:C:2012:234, 76. pont.

²²⁴ *Andreas Wiebe*: The Principle of Exhaustion in European Copyright Law and the Distinction between Digital Goods and Digital Services. *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht International*, 2009. 2. sz., p. 115. Lásd továbbá: *Thomas Hoeren*: Die Online-Erschöpfung im Softwarebereich – Fallgruppen und Beweislast. *Multimedia und Recht*, 2010. 7. sz., p. 447; *Olaf Sosnitza*: Gemeinschaftsrechtliche Vorgaben und urheberrechtlicher Gestaltungsspielraum für den Handel mit gebrauchter Software. *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2009. 7. sz., p. 524.

Amennyiben anyagi formában rögzítették, akkor az áruk szabad áramlásának és, következőképp, a közösségi jogkimerülésnek a tárgya lehet. ... Másrésztől azonban, ha a védett művet vagy kapcsolódó teljesítményt nem rögzítették anyagi formában, hanem szolgáltatásként nyújtották, a helyzet teljesen eltérően alakul. ... Valójában annak köszönhetően, hogy a szolgáltatások elvben korlátlan számban ismételhetők, a jogkimerülés nem alkalmazható”.²²⁵ Wiebe ezzel szemben úgy érvelt, hogy „téves az a feltételezés, hogy az online továbbítások minden alkalommal szolgáltatást feltételeznek”.²²⁶ Végző soron Wiebe szerint

²²⁵ „Whether a distribution right is capable of being exhausted by an exploiting act of the rightholder, or a third party with the rightholder’s consent, depends upon the form in which the protected work or related matter is exploited. If it is incorporated in a material form it is subject to the rules on free movement of goods and, in consequence, to the principle of Community exhaustion. ... On the other hand, if the work or related matter is not incorporated in a material form but is used in the provision of services, the situation is entirely different. ... In fact, given that the provision of services can in principle be repeated an unlimited number of times, the exhaustion rule cannot apply”. Lásd: Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society, COM(95) 382 final, Brussels, 19 July 1995, p. 47–48. Lásd továbbá e zöld könyv folytatását. Eszerint „as regards exceptions, a large consensus exists that no exhaustion of rights occurs in respect of works and other subject matter exploited on-line, as this qualifies as a service.” Lásd: Follow-up to the Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society of November 20, 1996, COM (96) 568 final, Chapter 2., para. 4., p. 19. Lásd továbbá: *Michael Lehmann*: Digitisation and Copyright Agreements. In: *Irini A. Stamatoudi, Paul L. C. Torremans* (Eds.): *Copyright in the New Digital Environment: the Need to Redesign Copyright*. Sweet & Maxwell, London, 2000, p. 202.

²²⁶ *Wiebe*: i. m. (224), p. 115. Lásd továbbá: *Sosnitza*: i. m. (224), p. 524–525. Hasonlóképp rugalmas álláspontot képviselt Kokott főtanácsnok az *FAPL*-ügyben közzétett indítványában: „[n]éhány szolgáltatás elismerten különbözik az áruktól annyiban, amennyiben azok önmagukban tovább nem hasznosíthatók, gondoljunk csak például a fodrászok szolgáltatásaira. A teljesítésért adott ellenértékkel pénzzé válik a gazdasági érték, a szolgáltatás azonban önmagában nem adható tovább. Ilyen értelemben valóban nem következhet be a szolgáltatáshoz fűződő jog ’kimerülése’. Más szolgáltatások ezzel szemben nem különböznek jelentősen az áruktól. Az internetről letöltött számítógépes programok, zeneszámok, elektronikus könyvek, filmek stb. problémamentesen továbbadhatók elektronikus formában. Ez abban is tetten érhető, hogy a továbbadás megakadályozása a digitális jogkezelés kiegészítő intézkedéseit igényli. E területeken a két alapvető szabadság efféle szigorú elhatárolása önkényes lenne. Az említett példák – zene, filmek vagy könyvek – ezenfelül rámutatnak arra, hogy a jelen kérdés az alapügyeken túlmutató kiemelkedő jelentőséggel bír a belső piac működése szempontjából. A piacoknak a szellemi tulajdonon fennálló jogokon alapuló elhatárolása a legkedvezőbb esetben is azt eredményezi, hogy az érintett javakhoz való hozzáférés eltérő feltételek mellett válik lehetővé, különösen az árak vagy a digitális jogkezelés tekintetében. Az effajta javakhoz való hozzáférés a piacok némelyikén gyakran azonban teljes mértékben kizárta válik, akár mert bizonyos nyelvi változatokat csak bizonyos tagállamokból származó ügyfeleknek kínálnak, akár mert bizonyos tagállamokból származó ügyfelek a terméket egyáltalán nem szerezhetik meg. Így az egyesült királyságbeli kereskedők 2010 őszén bejelentették, hogy többé nem értékesíthetnek elektronikus könyveket az e tagállamon kívüli ügyfelek számára. Számos angol nyelvű könyv esetében nem létezik összehasonlítható kínálat más tagállamokban. Ugyanakkor azon kínálat esetében, amely – mint az alapügyekben – feltételes hozzáféréseken alapul, vagy csak az internetről tölthető le, egyértelműen hatékonyabban valósítható meg a piacok elhatárolása, mint az anyagi javak, például a könyvek vagy CD-k esetében. Ez utóbbiak ugyanis a kimerülésre tekintettel a belső piaci kereskedelem tárgyát képezhetik. A fogyasztókat az efféle akadályok a megfelelő javak jogellenes, vagyis különösen a jogosult díjazása nélküli beszerzésére ösztönzik. Ezért gondosan meg kell vizsgálni, hogy a kimerülés elve megfelelően alkalmazandó-e a jelen esetben, vagyis hogy a szóban forgó jogok sajátos tárgya a belső piac felosztását igényli-e”. Lásd: C-403/08. és C-429/08. sz. egyesített ügyek, ECLI:EU:C:2011:631, 184–188. pont.

nem az áruk és a szolgáltatások elkülönítése indokolja a jogkimerülés alkalmazásának a kizárását a digitális másolatok tartós jellegű ellenőrzési joggal egyetemben történő online értékesítése esetén, hanem az a tény, hogy *a vásárló nem szerez ellenőrzési jogot fizikai/anyagi műpéldány felett.*²²⁷

Wiebe konklúzióját, mely alapján véve a *WCT* szó szerinti értelmezésén nyugszik, nem minden szerző találta elfogadhatónak. Spedicato szerint a jogkimerülés alkalmazásakor nem a fizikai és a nem fizikai műpéldányok, hanem a műpéldány pontos hasznosítási módjának az elkülönítéséből kell kiindulni, vagyis hogy a művet értékesítették, vagy – tulajdonátruházás nélkül – csak hozzáférhetővé tették.²²⁸ Erre is tekintettel Spedicato úgy látta, hogy a *UsedSoft*-döntésnek az eladással kapcsolatos passzusai a szoftverektől eltérő műtípusok esetében is alkalmazhatók, és ezért bármely védett műtípus példányának az interneten keresztül történő értékesítése nem akadály a jogkimerülés alkalmazásának.²²⁹ Tai pedig arra emlékeztetett,²³⁰ hogy az Egyesült Államokból is hozható két, 2001-ben egymástól függetlenül elfogadott jelentés, amely a „korlátozott digitális jogkimerülés” tételét a *WCT*-ben foglalt közös nyilatkozattal összeegyeztethetőnek találta.²³¹

Az áruk kontra szolgáltatások problematikája a jogkimerülés szemszögéből nézve pátthelyzetnek tűnik. Épp ezért kiváló Dreier gondolata, aki szerint napjainkra másodlagossá vált, hogy a művek elérhetővé tétele online vagy offline környezetben történik, sőt, az analóg eszközökön (fizikai hordozón) való hozzáférés a jövőben egyértelműen háttérbe fog szorulni. Ezért válaszút előtt áll a szerzői jog. Ugyanis vagy minden online értékesítést szolgáltatásnak kell tekinteni, vagy – amennyiben az áruk és szolgáltatások nyújtásának szabadságát továbbra is elkülönítjük egymástól, akkor – az áruk és a szolgáltatások közötti

²²⁷ Wiebe: i. m. (224), p. 115–116.

²²⁸ „[T]he dichotomy that we should match to the one between goods and services in applying the principle of exhaustion is not that between tangible and intangible objects, as Recital 29 of the Infosoc Directive would suggest, but rather that between selling a work and making it available (through an act other than a sale) or, on a more general level, that between forms of exploitation that entail a transfer of ownership of a copy of the work and forms that do not”. Lásd: *Spedicato*: i. m. (202), p. 49.

²²⁹ *Spedicato*: i. m. (202), p. 49–52.

²³⁰ *Eric Tjong Tjin Tai*: Exhaustion and online delivery of digital works. *European Intellectual Property Review*, 25. évf. 5. sz., 2003, p. 209.

²³¹ Ezek egyike szerint: „both the proponents and the copyright community seem to agree that if the files are downloaded with the consent of the copyright owner, a ‘lawfully made copy or phonorecord’ will have been created on the PC hard drive or tangible portable medium (such as a writeable CD). Thus, Section 109 would apply to the owner of that new digital copy or phonorecord. With respect to other applications of Section 109 to digitally downloaded files, however, there was considerable divergence between the stakeholders with respect to whether a copyright owner’s interest could be adequately protected. There was significant information in the record to suggest, however, that DRM systems and other like developments hold some promise of offering a technological solution”. Lásd: Report to Congress: Study Examining 17 U.S.C. Sections 109 and 117 Pursuant to Section 104 of the Digital Millennium Copyright Act, March 21, 2001 (<http://www.ntia.doc.gov/report/2001/report-congress-study-examining-17-usc-sections-109-and-117-pursuant-section-104-digital>), p. 209. Lásd továbbá: DMCA Section 104 Report, i. m. (190).

különbségtételt más módon kell meghatározni. Az EUB előzetes döntései mindeddig nem biztosítottak megfelelő támpontot ehhez.²³²

3.3. *Konstruktív realizmus: a digitális jogkimerülés gazdasági, társadalmi és technológiai hatásai*

A jelen tanulmány összességében amellettt érvel, hogy a jogkimerüléssel kapcsolatos *status quo* idejétmúlt, és nem tükrözi megfelelően korunk gazdasági, társadalmi és technológiai realitásait, különösen a WCT kapcsolódó közös nyilatkozatában és az *Infosoc-irányelv* (28)–(29) preambulumbekzdésében foglalt rendelkezések. Épp ezért annak megválaszolásakor, hogy vajon szükséges-e a jogkimerüléssel kapcsolatos előírások felülvizsgálata, elsősorban gazdasági, társadalmi és technológiai körülményekre kell tekintettel lennünk.

Az elemzők egy része visszatérő jelleggel hangoztatja, hogy a digitális jogkimerülés negatív gazdasági hatásai jelentősek lehetnek. A legfontosabb állítás szerint – amely formáját tekintve többféleképp elhangozhat, tartalmában mégis ugyanaz marad – a „használt” példányok piacának kiszélesedése szükségképpen az „eredeti” tartalmak iránti keresletet csökkenetné, és ily módon a jogosultak és a hagyományos közvetítők gazdasági érdekei csorbulnának.²³³ Egy ezzel szemben gyakran – különösen a német „*Belohnungstheorie*” képviselői által – hangoztatott ellenérv a jogkimerülés alaptételére építkezik, nevezetesen arra, hogy a jogosult a jogvédett tartalom értékesítésére tekintettel csak egyszer részesülhet díjazásban. Másként megfogalmazva: a jogosultaknak nincs arra joguk, hogy a műpéldányok továbbértékesítését ellenőrizhessék, amennyiben az első forgalomba hozatalra saját belátásuk szerinti díjazás ellenében került sor.²³⁴ A WCT alapján ugyancsak világos, hogy a háromlépcsős teszt – különösen annak a kereskedelmi érdekekre gyakorolt esetleges negatív hatásokra fókuszáló második lépcsője – nem érinti, illetve nem befolyásolja a műpéldányok viszonteladását. Következésképp irreleváns, hogy az értékesítés analóg vagy digitális formában történik-e. Ha ugyanis ez relevanciával bírna, akkor a szerzői jogosultak egyoldalú döntéssel

²³² „[I]n times of offering copyrighted works in digital form, it is of secondary importance whether the offering is conducted offline or online. Hence, the distinction between ‘goods’ on the one hand and ‘services’ on the other loses much if not all of its meaning. At best it is no longer technology-neutral. Moreover, due to increasing bandwidth, in the future most copyrighted works will be transmitted online anyway. If this is the case, then either all offerings of copyrighted material online will have to be considered as services. Or, if the distinction between freedom of movement or goods and services is to be maintained, the criteria for distinguishing between the two – and with it between ‘goods’ and ‘services’ – are to be found elsewhere. However, in this respect, the decisions handed down by the CJEU so far have not yet provided much guidance. What is needed is an appropriate definition of these meta-criteria, i.e. a coherent theory of when to treat online offerings of copyrighted works as ‘services’ and when to still treat them as ‘goods’, in spite of their intangible and immaterial nature”. Lásd: *Thomas Dreier*: Online and Its Effect on the ‘Goods’ Versus ‘Services’ Distinction. IIC, 2013. 2. sz., p. 138–139.

²³³ *Nakimuli Davis*: Reselling Digital Music: is there a Digital First Sale Doctrine? *Loyola of Los Angeles Entertainment Law Review*, 2009, p. 370–371.

²³⁴ *Tai*: i. m. (230), p. 209.

bárkit kizárhatnának a másodlagos piacról, egyúttal versenykorlátozó – a törvény által korlátok közé szorított monopoljogaikat kiterjesztő – előnyhöz jutnának.²³⁵ E vonatkozásban olyan érvek is ismertek, miszerint a digitális viszonteladások hasznosak az egész gazdaság számára, mivel ezzel újabb tőke áramoltatható a jogvédett tartalmak értékesítését végző piacra.²³⁶

A digitális jogkimerülés térnyerése esetén a szakirodalom szinte egyhangúan arra is figyelmeztet, hogy ez az *eredeti műpéldányok árának emelkedéséhez vezethet*. Természetesen nem tűnik általánosságban meghatározhatónak, hogy mit tekinthetünk „tisztes árak” mindaddig, amíg nem létezik az adott műtípust illetően „használtpiac”. Az utóbbinak azonban *per definitionem*, illetve gazdasági szükségszerűségből is következően olcsóbbnak kell lennie. Ez az elkülönítés azonban a fogyasztók – a vételárat egyébként megfizető személyek – szempontjából nézve kifejezetten hasznos lehet. Spedicato utalt arra, hogy „a másodlagos piacok általában véve alacsonyabb árakat tesznek lehetővé, ezzel az alacsonyabb vásárlóerővel rendelkezők számára is biztosítja a művekhez való hozzáférést”.²³⁷

Ugyanakkor a másodlagos piacok előretörésével valószínűsíthető, hogy az eredeti műpéldányok vételára emelkedni fog.²³⁸ A vételárak emelkedése marginálisnak tűnhet olyan műtípusokat illetően, ahol az értékesített műpéldányok száma óriási. Ez különösen igaz lehet a zeneiparra, és csekélyebb mértékben, mégis alapvetően elfogadható az audiovizuális tartalmak, illetve az e-könyvek és hangoskönyvek vonatkozásában. Számítógépes programalkotások, adatbázisok vagy fényképezési alkotások esetén az ilyen áremelés ugyanakkor az egész piacra nézve negatív következményekkel járhat.

Igaz, mások épp ellentétes előjelű változásokat tartanak valószínűnek. Göbel szerint a digitális másodlagos piacok előretörése – a digitális műpéldányok jogkimerülésre alapított viszonteladásának a jogszerűsége okán – a használt példányok árának a növekedését eredményezheti, egyidejűleg arra kényszerítve a jogosultakat, hogy az eredeti példányok árát csökkentsék.²³⁹ Göbel álláspontja sem szükségképpen irreális, ha azt feltételezzük, hogy a használt példányok viszonteladói – előlépve a „szürke zónából” – bátrabban fordítanak piaci terjeszkedésre, reklámozásra, márkáépítésre. Ezek ugyanis jelentősen megnövelnék a kiadásait. Másrészt pedig a használt példányok árának az emelkedése esetén a jogosultak egy korlátozott árcsökkentéssel esetleg azt is elérhetik, hogy az „eredeti” példányhoz

²³⁵ Sosnitza: i. m. (224), p. 523. Lásd továbbá: *Christian Berger: Urheberrechtliche Erschöpfungslehre und digitale Informationstechnologie. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2002. 3. sz., p. 200; *Ruffler: i. m. (188), p. 378–379.*

²³⁶ *B. Mako Kawabata: Unresolved Textual Tension: Capitol Records v. ReDigi and a Digital First Sale Doctrine.* *UCLA Entertainment Law Review*, Winter 2014, p. 76–77.

²³⁷ *Spedicato: i. m. (202), p. 33.*

²³⁸ *Thomas Hartmann: Weiterverkauf und “Verleih” online vertriebener Inhalte – Zugleich Anmerkung zu EuGH, Urteil vom 3. Juli 2012, Rs. C-128/11 – UsedSoft ./.* *Oracle. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht International*, 2012. 11. sz., 985; *Chiarizio: i. m. (193), 109–110. lábjegyzet.*

²³⁹ *Göbel: i. m. (195), p. 228–229.*

fűződő előszereteti érték vagy a terjesztőbe vetett bizalom révén visszacsábítsák magukhoz a fogyasztókat.

A másodlagos piacok negatív hatásait egyértelműen csökkenthetik az olyan modellek, mint amelyet a *ReDigi* vagy a *Tom Kabinet* kínál, illetve amelyet az *Apple* és az *Amazon* szabadalmaztatott szisztémái lehetővé tesznek. Nevezetesen az, hogy valamennyi egyedi viszonteladásból származó bevétel egy meghatározott része az érintett jogosultak részére – gyakorlatilag *royalty* formájában – kifizetésre kerül.²⁴⁰ Igaz, ebben az esetben egy paradoxonnal szembesülhetünk. Egyrészt az ilyen megoldások – a *ReDigi* és a *Tom Kabinet* esetleges jó szándéka ellenére is – csak a felek kölcsönös megállapodásán alapulhatnak. Másrészt, ha elfogadjuk, hogy a jogkimerülés tétele a digitális műpéldányok viszonteladására is alkalmazható, akkor a díjazás fizetése szükségtelen. Ha ugyanakkor a viszonteladó megállapodást köt a szerzői jogosulttal a műpéldányok digitális értékesítésére, akkor végső soron elismeri a jogosultak jogkimerüléssel kapcsolatos ellenérveit (és a gyakorlatban felhasználói szerződést köt).

A harmadik nagy ellenérzése a jogosulti oldalnak a digitális jogkimerüléssel szemben, hogy *a piaci erők újrendeződéséhez vezethet, mivel a használtpiacokat – fogalmilag és gazdaságilag szükségképpen – új szolgáltatók működtetik*. Ezért sem meglepő, hogy olyan óriás cégek, mint az *Amazon* és az *Apple* is szabadalmaztatni törekszenek (törekedtek) saját modelljüket, amelyek beindításához (félve mondjuk: a piac meghódításához) minden bizonnyal csak arra várnak, hogy a *ReDigi*- és a *Tom Kabinet*-ügyekben egyértelmű, világos, jogerős döntések születessenek. Hasonlóképp nincs semmi meglepetés abban, hogy az *Amazon* felhőalapú tárhelyekről kínált *Kindle Unlimited* szolgáltatása keretében igyekszik „korlátlan” e-könyv-fogyasztást biztosítani ügyfeleinek. A modell ára olyan erősen „nyomott”, hogy az praktikusán képes kiiktatni a használt e-könyvek piacát.²⁴¹

Vajon megismétli-e magát a történelem? George Orwell a 20. század első felében útjára indított „olcsó” („hatpennys”, „sixpence”) Penguin könyvek kapcsán úgy érvelt, hogy természetesen nagy tévedés azt hinni, hogy az olcsó könyvek jók lennének a könyvkereskedelem számára. Épp fordítva. ... Minél olcsóbbá válnak a könyvek, annál kevesebb pénzt költenek az emberek a könyvekre. Ez előny az olvasó szempontjából nézve, és a piac egészét sem sérti, de a kiadó, a szerkesztő, a szerző és a könyvkereskedő számára katasztrófával ér

²⁴⁰ John T. Soma, Michael K. Kugler: Why Rent When You Can Own? How ReDigi, Apple, and Amazon Will Use the Cloud and the Digital First Sale Doctrine to Resell Music, E-books, Games, and Movies. North Carolina Journal of Law & Technology, 2014, március, p. 456.

²⁴¹ A Kindle Unlimited számára mégsem a digitális viszonteladások jelentik a legnagyobb veszélyt. Az Amazon „all you can eat” filozófiája ugyanis szemléltetést az egyéni publikációk („self-publishing”) számára is rendkívül komoly károkat okoz, s emiatt bármikor jogi válaszlépések várhatók a magán-személy kiadók részéről. Lásd: David Streitfeld: Amazon Offers All-You-Can-Eat Books. Authors Turn Up Noses. The New York Times, December 27, 2014 (<http://www.nytimes.com/2014/12/28/technology/amazon-offers-all-you-can-eat-books-authors-turn-up-noses.html>).

fel.”²⁴² Orwell véleménye elméletileg helyesnek tűnhet, azonban a könyvkiadás történelme igazolta, hogy a kiadók, a szerkesztők, a szerzők, a könyvkereskedők (és más közvetítők) fenn tudnak maradni még akkor is, ha az árak csökkennek. Valószínű, hogy a digitális jogkimerülés elfogadása sem végezne a szerzői jogi ipar hagyományos formáival. Sőt, az üzleti vállalkozások képesek lennének az új kihíváshoz idomulva új modellekkel előállni. Végso-
 soron egy ilyen végkifejlet a társadalom egésze számára is hasznos volna.²⁴³

Az elutasító érvek egy további klasszikusa szerint *a digitális másodpéldányok gyakorlatilag nulla költséggel előállíthatók*.²⁴⁴ Bármely ilyen feltételezés arra az előfeltevésre épül, hogy a társadalom tagjai a jogvédett tartalmakat ingyen akarják többszörözni. Ezt a véleményt az elmúlt évek tapasztalatai erősen alátámasztják, mégis logikai hibában szenved. Gyakorlati szempontból egy fájl rendkívül gyorsan, elhanyagolható emberi beavatkozás mellett lemásolható, és mindez alapvetően nem kerül semmibe. Másként megfogalmazva: semmi meglepő nincs abban, ha valaki le kíván menteni a számítógépére műveket, amennyiben ez lehetséges. Ez a vágy azonban a jogvédett tartalmak formájától függetlenül megvan az emberekben. Holland kutatók hangsúlyozták, hogy „az információs és kommunikációs technológiákban jártas, képzett fogyasztók a hálózati lehetőségek fejlődésével kombinálva egyre inkább falhoz szorították a szórakoztatóipar hagyományos üzleti modelljeit. A technológiai lehetőségeket és a digitális aréna új alkalmazásait jól ismerő digitális fogyasztók termékekre és szolgáltatásokra vágnak. Olyan igényeket támasztanak, melyeket a hagyományos modelljeinél leragadó szórakoztatóipar nem tudott kielégíteni az elmúlt években”.²⁴⁵ Az analóg és a digitális tartalmak többszörözése közötti különbség a digitalizációs technológiák előretörésének, illetve a társadalmi gondolkodás változásainak köszönhetően megszűnt.

²⁴² „[I]t is, of course, a great mistake to imagine that cheap books are good for the book trade. Actually it is just the other way about. ... Hence the cheaper books become, the less money is spent on books. This is an advantage from the reader’s point of view and doesn’t hurt trade as a whole, but for the publisher, the compositor, the author, and the bookseller it is a disaster.” Orwell álláspontját idézi: *Milton Friedman: Price Theory*. Fourth printing, Transaction Publishers, New Brunswick, 2008, p. 349.

²⁴³ A kulturális tartalmakhoz való hozzáférés világosan beilleszthető a tájékozódás szabadsága és az oktatáshoz való jog keretei közé, melyeket az Európa Unió Alapjogi Chartája is nevesítve tartalmaz. Lásd: Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 2012. október 26., 11. és 14. cikk.

²⁴⁴ *Ellen Franziska Schulze*: Resale of digital content such as music, films or eBooks under European law. *European Intellectual Property Review*, 36. évf. 1. sz., 2014, p. 13; *Calaba*: i. m. (192), p. 7–9, 29; *Jonathan C. Tobin*: Licensing as a Means of Providing Affordability and Accessibility in Digital Markets: Alternatives to a Digital First Sale Doctrine. *Journal of the Patent and Trademark Office Society*, 2011, p. 178–179.

²⁴⁵ „[S]kilful consumers mastering information and communication technology have combined with the development of network capacity to increasingly squeeze the entertainment industry’s traditional business model. Digital consumers, wise to technological possibilities and new applications in the digital arena, are now making demands of products and services – demands that the entertainment industry, stuck in its traditional practices, has failed to meet sufficiently over the past few years.” Lásd: *Natali Helberger, Annelies Huygen, Nico van Eijk*: Ups and Downs – Economic and cultural effects of file sharing on music, film and games. *Culture and Science, Economic Affairs and Justice*, February 2009; Amsterdam Law School Research Paper No. 2012-33; Institute for Information Law Research Paper No. 2012-27, p. 19.

(Eltekintve attól a „néhány perc plusztól”, ami egy analóg anyag első digitalizálásához szükséges.) Végső soron technikailag semmivel sem rejt több veszélyt magában egy digitális műpéldány lemásolása, mint egy analógé.²⁴⁶

Az imént kifejtettek ellenére is világos és jogos észrevétel, hogy *a fizikai hordozón rögzített műpéldányok lényegesen rövidebb idő alatt használnának el*, mint azok a tartalmak, amelyeket egy merevlemezen vagy a felhőben tárolnak. Elvileg a digitális másolat elpusztíthatatlansága lehetőséget teremt arra, hogy azt végtelen esetben továbbértékesítsék.²⁴⁷ Ez azonban önmagában véve még nem lehet akadálya a digitális jogkimerülés kizárásának. Ahogy arra korábban már történt utalás, a jogkimerülés az elsőként jogszerűen forgalomba helyezett műpéldány bármely és valamennyi jövőbeli továbbadását lefedi. A doktrína működésébe semmi olyan belső korlát nem került beépítésre, amely az esetleges viszonteladások számát meghatározná. Amennyiben a jogosult attól tart, hogy művének a példányait a jövőben bármennyiszer továbbadhatja a mindenkori tulajdonos, akkor egy ennek a helyzetnek megfelelő árazási politikát kell elfogadnia. Amennyiben ez a nézőpont helyes, és léteznek megfelelő „forward-and-delete” technológiák, akkor olyan megoldásokra sem volna szükség, amelyek a digitális fájlok automatikus öregedését biztosítják.

A digitális jogkimerülés hatékony működését összességében két technológiai megoldással biztosítani lehet. Az első egy hatásos „forward-and-delete” megoldás beépítése a digitális másodlagos piacok rendszerébe. A másik az eredetileg jogszerűen értékesített példányok metaadatai között elhelyezett egyedi azonosítószám avagy bármely ezzel egyenértékű vízjel alkalmazása.²⁴⁸ Így a felhasználók kizárólag olyan tartalmakat adhatnának tovább, amelyeket egyedi azonosítót vagy vízjelet használó szolgáltatóktól jogszerűen vásároltak.²⁴⁹

Ebben a rendszerben nem nyílna lehetőség például arra, hogy p2p-rendszereken vagy más jogellenes csatornákon keresztül beszerzett tartalmakkal árasszák el a felhasználók a digitális piactereket.²⁵⁰ Hasonlóképp kizárt volna, hogy a felhasználók CD-lemezeik tartalmát alakítsák át eladható tartalommal, hiszen e másolatok nem rendelkeznének autentikus azonosítószámmal vagy vízjellel. Másrészt az egyedi azonosítószám vagy vízjel jogkezelési adatként funkcionálna, amelynek szerzői jogi védelmét a világ számos országában biztosítja

²⁴⁶ Vö.: Ruffler: i. m. (188), p. 381; Hoeren: i. m. (224), p. 448; Clemens Appl, Marlene Schmidt: Zweitverwertung gebrauchter Digitalgüter – Die Folgen des UsedSoft-Urteils für Schöpfungen anderer Werkarten. Medien und Recht, 2014. 4. sz., p. 197; Sosnitza: i. m. (224), p. 524–525; Tai: i. m. (230), p. 209–210.

²⁴⁷ A jelen tanulmány kizárólag a láncolatban történő értékesítés esetére fókuszál, figyelmen kívül hagyva azt a nyilvánvalóan jogellenes helyzetet, amikor egy forráspéldányról készített több másolatot adnak el több vevő részre.

²⁴⁸ Calaba ezen felül az azonosítószám kötelező központi adatbázisban történő regisztrációját is javasolta. Lásd: Calaba: i. m. (192), p. 30. E szisztéma anyagi fedezetére vonatkozóan azonban a szerző nem fejtette ki véleményét.

²⁴⁹ Jelenleg a ReDigi kizárólag az iTunes-ról vásárolt tartalmak értékesítését teszi lehetővé.

²⁵⁰ Vö.: Joseph Gratz: Digital Book Distribution – The End of the First-Sale Doctrine? Landslide, 2011. május–június, p. 10; Calaba: i. m., (192), p. 28.

a WCT 12. cikke. Ennek következtében az egyedi azonosító vagy vízjel eltávolítása vagy módosítása automatikusan szerzői jogi jogsértést eredményezne.

Amennyiben a műpéldány jogszerű használója el kívánja adni a tartalmat a digitális piacon, akkor a szolgáltatás nyújtójának hatékonyan biztosítania kell, hogy a tartalom végérvényesen eltávolításra kerül az eladó számítógépéről.²⁵¹ Amennyiben az eladó előzetesen lementette a tartalmat egy külső tárhelyre (például egy pendrive-ra, külső merevlemezre, mp3-lejátszóra), akkor ezért felelősséggel tartozik. Másrészt a szolgáltató „forward-and-delete” technológiájának észlelnie kell az érintett tartalmat, amint a külső adathordozót az eladó ismét csatlakoztatja a számítógépéhez. Ilyenkor fel kell szólítania a felhasználót a tartalom haladéktalan törlésére. Mindezek képesek azt garantálni, hogy a jogszerűen vásárolt, egyedi azonosítóval vagy vízjellel ellátott tartalomból minden és bármely pillanatban csupán egyetlen másolat létezen.

Mindezekon felül, ahogy arra Berger is utalt,²⁵² szükségesnek mutatkozik, hogy a digitális jogkimerülés jogszabályi szinten kerüljön rögzítésre. A normának nemcsak azt kell előírnia, hogy a tartalom eladója haladéktalanul köteles az értékesített tartalmat törölni, hanem azt is, hogy a jogelv kizárólag a műpéldányok jogszerű vásárlóit oltalmazza.

A fenti modell képes lehet annak a biztosítására, hogy a szerzői jogi jogosultak és a felhasználók érdekei közötti egyensúlyt fenntartva, költséghatékonyan, illetve a kalózmásolatok rendszerbe áramlása nélkül működjenek digitális használpiacon.²⁵³ E modell garantálja, hogy a műpéldányok első terjesztését követő magatartások ne terjedjenek túl a jogszabályok által a jogkimerülés számára biztosított kereteken. Egyúttal a végfelhasználók számára is garantálják, hogy az általuk jogszerűen megvásárolt tartalmak sorsáról rendelkezzenek. Sőt, e megoldás nem avatkozik be jelentősen, illetve indokolatlanul a felhasználók magánszférájába sem. A szinkronizált adathordozók visszatérő, ám eseti ellenőrzése ésszerű módja annak, hogy a szerzői jogosultak érdekei védelemben részesüljenek.

Az sem tűnik indokolatlan elvárásnak, hogy a „szerzői jogi tudatosságot” („copyright literacy”)²⁵⁴ a digitális jogkimerülés elfogadásával erősítsük. Ebben az esetben ugyanis a felhasználók nem csupán eladnák használaton kívüli digitális tartalmaikat (egyeseik talán azt mondanák: tulajdonukat), hanem egyúttal befektetnének a másodlagos piac fejlődésébe is. A szerzői jogra ez esetben inkább a rendszer működését segítő, mint a másodlagos piacot, a kultúrát és a tulajdoni rendszert akadályozó eszközre tekintenének. A jogvédett tartalmak interneten keresztül történő fogyasztását biztosító legális csatornák kezdeti hiánya alapvető szakadékot létesített a társadalom és a jogosultak között. A peer-to-peer (p2p-) fájlcsere 1999-es megjelenése is részben a jogszerű online tartalomfogyasztási modellek hiányának

²⁵¹ Az amerikai jogirodalomban „simultaneous destruction method” névvel is illetett eljárás hatékonyságát Calaba erős kritikával illette. Lásd Calaba: i. m. (192), p. 28–29.

²⁵² Berger: i. m. (235), p. 201–202.

²⁵³ E három előfeltételt 2002-ben Calaba fogalmazta meg. Vö.: Calaba: i. m. (192), p. 26–27.

²⁵⁴ A kifejezés a médiajog fogalomtárából ismert „médiatudatosság” angol megfelelőjéből („media literacy”) került kialakításra.

volt betudható.²⁵⁵ E példán okulva a digitális jogkimerülés elfogadása lehetővé tehetné, hogy a jogellenes csatornáktól a felhasználókat a digitális használtkereskedésekbe csábítsák.²⁵⁶

A fentiekben bemutatott gazdasági, társadalmi és technológiai érveket összeolvasva valós igényként merül fel a digitális jogkimerülés tételének az elfogadása. Bár a WCT releváns közös nyilatkozatának a tartalma első pillantásra egyértelműnek tűnik, egyes vélemények szerint félreértésekre is okot adhat. Ahogy Ruffler fogalmazott: „amit [a közös nyilatkozat] ténylegesen mond, az az, hogy a másolatoknak anyagi hordozón forgalomba hozhatóknak kell lenniük, vagyis lehetségesnek kell lennie, hogy azokat anyagi hordozón rögzítsék, és nem azt mondja, hogy eredendően anyagi hordozón kellene őket rögzíteni”.²⁵⁷ Ha Rufflernek igaza volna, akkor csupán az *Infosoc-irányelv* 4. cikk (2) bekezdését kellene oly módon módosítani, hogy az lehetővé tegye a digitális viszonteladást is. Ha inkább a pozitívista felfogás felé hajlunk, akkor magától értetődik, hogy előbb a WCT közös nyilatkozatát kellene módosítani. A jelen tanulmány végül is ez utóbbi opció mellett teszi le a voksát.

4. Konklúzió

A digitális jogkimerülés kérdése csupán az elmúlt néhány évben robbant be a köztudatba, bár közel két évtizede folynak róla az egyeztetések. A témakörrel a tudományos szférán kívül a joggyakorlatnak és a törvényhozásnak is szembesülnie kellett. Habár számtalan tudományos szerző kiállt a jogelv elfogadása mellett, a jelenlegi diskurzus meghatározói egyelőre azok, akik elvetik a *status quo* megváltoztatását. Hasonlóképp, jogalkotási javaslatok landoltak a német Bundestag²⁵⁸ és az Egyesült Államok Kongresszusának²⁵⁹ asztalán, azonban ezek egyike sem lelt támogatásra, sőt, még az érdemi tárgyalásuk is elmaradt. A hagyományos, pozitívista nézőpont szerint bármely ilyen előterjesztés halálra van ítélve, elsődlegesen a nemzetközi jogforrásokra hivatkozással. Ezért sem meglepő, hogy az EUB egyébként konstruktív értelmezéséről elhíresült *UsedSoft*-döntése vagy az elsőfokú ítélet a *ReDigi*-ügyben számos ellentmondást tartalmaz. Ahogy azonban az utolsó fejezetben világosan utaltunk rá: számos gazdasági, társadalmi és technológiai érv indokolja, hogy új-

²⁵⁵ Helberger, Huygen, van Eijk: i. m. (245), p. 16–24.

²⁵⁶ Ezzel ellentétben lásd: Soma, Kugler: i. m. (240), p. 455–460; Kawabata: i. m. (240), p. 76–77.

²⁵⁷ „[W]hat [the Agreed Statement] actually says is that the copies can be put into circulation as tangible objects. That is, that it must be possible to fix them in a tangible medium, and not that they must already be fixed as tangible objects”. Lásd: Ruffler: i. m. (188), p. 380–381.

²⁵⁸ Vö.: a 74. lányszabálytervezetben említett jogszabálytervezettel.

²⁵⁹ Vö.: Digital Era Copyright Enhancement Act, H.R. 3048, 105th Congress (1997), Section 3. (<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c105:H.R.3048>). A javaslat kapcsán lásd: Calaba: i. m. (192), p. 27–28. Consumer, Schools, and Libraries Digital Rights Management Awareness Act of 2003, S.1621, 108th Congress (2003), Section 6. (<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/BILLS-108s1621is/pdf/BILLS-108s1621is.pdf>); BALANCE Act, H.R. 1066, 108th Cong. (2003), Section 4 (<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c108:H.R.1066>). Az utóbbi törvényjavaslat vonatkozásában lásd: Long: i. m. (195), p. 1195–1198.

ragondoljuk a nemzetközi jogforrásokat. Nemrég „diplomatikusan” épp erre tett javaslatot Maria A. Pallante, az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatalának az igazgatója is.²⁶⁰

Ugyancsak tagadhatatlan, hogy egyre több vállalkozás üzemeltet digitális piactereket. Mondhatnánk úgy is, hogy a digitális jogkimerülés *ante portas*, vagyis a kapukat döngeti. Kérdéses persze, hogy a digitális jogkimerülés egyáltalán ellenség-e, és hogy hasonlóképp elbukik-e majd, mint Hannibál, a pun hadvezér, aki kétezer évvel ezelőtt Rómát ostromolta. Kifejezetten érdekes egy másféle párhuzamot is vonni a római–pun háború, illetve a digitális jogkimerülés támogatói és ellenzői között dúló csata között. Hannibál ugyanis hadjáratát számtalan ok mellett erőforrásainak a kimerülése miatt vesztette el.²⁶¹ Hasonlóképp nagy az esélye annak, hogy a digitális jogkimerüléssel kapcsolatos vita egyszer csak elhalkul, ha a változásokban érdekelt szereplők kifogynak a rendelkezésükre álló eszközökből. Egy szegényes szójátékkal élve: kimerülnek a tartalékaik.

Karjala gondolatai kiváló zárszóként szolgálnak. Az amerikai professzor jelezte, hogy „vagy hiszünk abban, hogy a jogkimerülés a digitális világban is megmarad, vagy nem. Ha már nem hiszünk ebben, akkor világosan mondjunk le róla ahelyett, hogy a ‘másolat’ szó értelmét verbális gimnasztika segítségével értelmezzük a többszörözés törvényi fogalmának feltárása érdekében. Éppígy nem szerencsés, ha a ‘másolat’ fogalma arra indítja a mérnököket, hogy indokolatlanul bonyolult vagy mesterséges rendszereket tervezzenek annak érdekében, hogy a zenefájl tulajdonosának a jogát megóvják a fájl eladása érdekében oly módon, hogy a továbbított fájlból nem őriz meg egy másolatot sem az eladó.”²⁶²

²⁶⁰ „[M]ore than a decade [after the publication of the DMCA Section 104 Report], the doctrine of first sale may be difficult to rationalize in the digital context, but Congress nonetheless could choose to review it, much as it considered the issues of renewal registration and termination in 1976. On the one hand, Congress may believe that in a digital marketplace, the copyright owner should control all copies of his work, particularly because digital copies are perfect copies (not dog-eared copies of lesser value) or because in online commerce the migration from the sale of copies to the proffering of licenses has negated the issue. On the other hand, Congress may find that the general principle of first sale has ongoing merit in the digital age and can be adequately policed through technology – for example, through measures that would prevent or destroy duplicative copies. Or, more simply, Congress may not want a copyright law where everything is licensed and nothing is owned.” Lásd: *Maria A. Pallante: The Next Great Copyright Act*. *Columbia Journal of Law & the Arts*, 2013, p. 332.

²⁶¹ *James Parker: Comparing Strategies of the 2d Punic War: Rome’s Strategic Victory Over the Tactical/Operational Genius, Hannibal Barca*, USAWC Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, 2001, p. 16. (http://www.iwar.org.uk/military/resources/hannibal/Parker_J_P_01.pdf).

²⁶² „Either we believe in the first-sale doctrine in the digital age or we do not. If we no longer believe in it, we should discard it openly and not through verbal gymnastics interpreting the definition of ‘copy’ for the purposes of the statute’s reproduction right. Nor should our definition of ‘copy’ force systems engineers into unduly intricate or artificial designs simply to protect the right of the owner of a copy of a music file to transfer that file, provided that no copies derived from the transferred file are retained.” Lásd: *Dennis S. Karjala: “Copying” and “Piracy” in the Digital Age*. *Washburn Law Journal*, 52. évf., Spring 2013, p. 255.